

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני י"ב תמוז תשפ"ב | דף היומי בבלי: כתובות ה | דף הכולל: כתובות נא.
דף היומי בהלכה: מסעיף מ"א עד סעיף מ"ג.
מוסר: שמירת הלשון - פרק ד' 'ומה ליי' עד סוף פרק ד'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: שער יחוד המעשה פתיחה עד סוף פרק ד'

להצטרפות לקבלת הפותח בכל יום במייל: dirshu@dirshu.co.il

טלית הצמר ששרדה באדמת קזחסטן 63 שנים | כיום כבר אפשר לספר מי הגה את רעיון השיעור הזה ותכנן אותו לפרטי פרטיו... | החלטתי לומר 'נשמת', לא בשביל שיקרה נס" | 2441

חדשות דרשו

"כולנו שואפים להיות יהודים שיודעים ש"ס. מסכת כתובות היא הזדמנות לקנות ידיעות בש"ס בזמן קצר יחסית, כאשר עד סוף זמן חורף אפשר לסיים את המסכת הזו, שהיא מפתח ויסוד גדול לכל סוגיות הש"ס"

וגם: מזה הוא המקור לכינוי שדבק במסכת כתובות - "ש"ס קטן"?

חזקה עליו שיקנה ידיעות בכל סוגיות הש"ס והדבר יהיה לו לעזר רב בלימוד, אומר הרה"ג ר' אורי קסלר מנהל תכניות קנין ש"ס ב'דרשו'. "כולנו שואפים להיות יהודים שיודעים ש"ס, יהודים שבקייאם בש"ס, בלימוד מסכת כתובות יש הזדמנות לקנות ידיעות בש"ס בזמן קצר יחסית, כאשר עד סוף זמן חורף אפשר לסיים את המסכת הזו, שהיא מפתח ויסוד גדול לכל סוגיות הש"ס".

ההגדרה המיוחדת שניתנה למסכת כתובות "ש"ס קטן" נודעה זה מכבר, וידועה הקדמתו של בעל ההפלאה רבי פנחס הלוי הורוויץ לספרו "ספר כתובה". "והנה בחרתי לברר ולהוציא לאורה חידושי מסכת כתובות מקודם, להיות למדתי מס' זו בישיבה בטרם בואי הנה [לפראנקפורט דמיין] ובתוך לימוד המסכתא נתקבלתי הנה, וחזרתי מתחילתה בפעם שנייה בלימוד הישיבה. לא הנחתי סוגיא ועניין אחד שלא ביררתי אותו בישיבה, בשגם כי מסכתא זו כוללת כל ענינים והראשונים קראוה ש"ס קטן, ע"כ אמרתי, זה יצא ראשונה".

למעשה הכינוי מופיע כבר עשרות שנים לפני דברי "בעל

לומדים ש"ס קטן וקונים ידיעות בש"ס: רבבות יהודים מכל העולם הלומדים לפי סדר 'הדף היומי' התחילו ביום שישי העל"ט בלימוד מסכת כתובות, לאחר שסיימו בסייעתא דשמיא מסכת יבמות. לימוד מסכת כתובות הוא הזדמנות מיוחדת גם עבור מי שלא לומדים דף היומי כסדר, לרכוש מסכת מופלאה שיש בה את כל היסודות בש"ס בבלי כולו, וכבר נקראה ע"י גדולים בשם "ש"ס קטן".

למרות שכל מסכתות הש"ס נוגעות בנושאים רבים ומסתעפות לסוגיות רבות, אולם מסכת כתובות נוגעת במגוון רחב מאוד של נושאים מהש"ס כולו, ובהן סוגיות יסודיות כגון חזקה, רוב, טענת 'מיגו' טענת 'ברי ושמא' ועוד נושאים רבים המהווים מונחי יסוד לש"ס כולו.

בארגון 'דרשו' קוראים גם לציבור שאינו נמנה על הלומדים כסדר הדף היומי, לנצל את הזדמנות המיוחדת ולהצטרף ללימוד הדף היומי דווקא עם תחילת מסכת כתובות, תוך הקפדה על קיום הבחינות כסדר. "מי שילמד מסכת כתובות וגם יבחן עליה,

בשם תלמוד קטן יכונה, אשר קיבצם הרב המוסמך הגאון כמוהר"ר בצלאל אשכנזי מספרי כתיבת יד וכו' וכו' וקראו בשם שיטה מקובצת..."

ההפלאה" והוא מתנוסס הוא בשער הדפוס הראשון של ספר "שיטה מקובצת" למסכת כתובות (קושטא תצ"ח). והרי שער הספר: "ספר אסיפת זקנים והוא חידושי מסכת כתובות אשר

הסיפור היומי

זמן קצר עבר מאז ששמעתי את הסיפור, והנה הזדמן לי לשהות במחיצתו של מרן הגר"ח זצוק"ל. סיפרתי לו את הסיפור בקצרה ושאלתי האם ראוי לספרו לבחורים. ענה לי מרן: "מצווה לפרסם!"

טלית הצמר ששרדה באדמת קזחסטן 63 שנים

ברגע שהרים, הוא נבהל מאוד. מול עיניו נגלתה טלית צמר עבה, מהסוג שיהודי גליציה היו מתעטפים בה. טלית שלמה ששרדה בקבר שישים ושלוש שנים! כאשר ר' מנדל ניגש לפתוח קבר, הוא לא עושה זאת לפני שהוא מקבל אישור מכמה רבנים מזקני הדור, שהם לוקחים על עצמם את האחריות לפתיחת הקבר. ר' מנדל קיבל אמנם אישור, אבל הוא ידע שמדובר באדם פשוט ששמו היה חיים בן ר' יצחק גרוס, גומל צדקה וחסד. הוא לא העלה בדעתו שהוא עומד לפתוח קבר של גדול בישראל. מה יעשה? האם ימשיך בעבודה או יעזור?

פלאפון לא היה עמו, וגם לא אמצעי תקשורת אחר. היחיד שאיתו הוא יכול לדבר היה הריבונו של עולם. ר' מנדל פתח בתפילה נרגשת. עשר דקות הוא שפך את לבו ובקש סימן מן השמים אם להמשיך או להפסיק. בתום אותן עשר דקות שר' מנדל מתגעגע אליהן עד היום, הוא חש משיכה פנימית עזה להמשיך ולעשות את המוטל עליו, כאילו דוחפים אותו לפתוח את הקבר עד הסוף ולהעלות את העצמות ארצה.

עתה גדל הפלא בעיני עוד יותר. רק הטלית היא אשר נשארה שלמה! מתחת לטלית המראה היה רגיל לחלוטין, כמו של כל מי שנפטר לפני זמן כה רב. זה דבר שהוא לגמרי מחוץ לדרך הטבע. ר' מנדל הביא את הארון ארצה והמשיך עמו עד לקבורה. אמנם אין זה מתפקידו ללוות את המת למנוחתו האחרונה בארץ ישראל, אולם בכל זאת הוא נהג לעשות זאת. התחושה האישית שלו היתה, שמכיוון שהוא טיפל בעבודת הקודש, יש לו אחריות לראות את הנפטר נטמן כדת באדמת ארץ הקודש.

כאשר יצאו ללוויה, ניגש ר' מנדל לרב וסיפר לו על דבר הטלית העתיקה ששרדה בתוך הקבר. והשאלה עכשיו היא מה לעשות? המנהג בארץ ישראל הוא, שאין קוברים את המת בטלית. דעת הרמ"א שמי שהיה נזהר בציצית מניחים לו ציציותיו, אבל רבינו תם כתב במפורש, כי הציצית הרי רומזת לתרי"ג מצוות, והטלית מעידה שהאדם קיים את כל התורה כולה. ועתה - כך כותב רבינו תם - שנתמעטו אנשי מעשה, ומי יאמר זיכיתי לבי וקיימתי את כל המצוות כולן; ואם האדם לא קיים את כל המצוות, הרי זו עדות

הרה"ג ר' שמעון הירש מספר: בכל פעם, בעת מסירת השיעור בישיבה, יש לי מנהג להוסיף סיפור שיש בו מוסר השכל. בעבר היה עלי לעמול ולהתייגע כדי למצוא סיפורים מרתקים ומלמדים, אבל היום, כבר אין לי כל קושי בכך. אני מתקשר לקו השגחה פרטית, מקשיב דקות ספורות, וכבר יש לי סיפור מאלף ומוסרו בצדו.

באחת הפעמים שמעתי סיפור נפלא, בשלוחה מספר 3, בדרשות של ר' דוד, אולם לא ידעתי אם לספרו לבחורים, מכיוון שאין זו הלכה פסוקה שכך צריך להתנהג. מצד שני, זה היה סיפור יפה ומרגש, וחשבתי שתהיה תועלת גדולה ממנו, אולם שמרתי אותו בלבי.

זמן קצר עבר מאז ששמעתי את הסיפור, והנה הזדמן לי להיות במחיצה אחת עם שר התורה מרן ר' חיים קנייבסקי זצוק"ל. סיפרתי לו את הסיפור בקצרה ושאלתי אם ראוי לספרו לבחורים. ענה לי מרן: "מצווה לפרסם!"

וכך סיפר ר' דוד: בחברא קדישא, יש מומחה גדול בכל מה שקשור להעלאת נפטרים וקבורתם מחדש, הלוא הוא הרה"ח ר' מנחם מנדל עקשטיין שליט"א מזקני חסידי נדבורנא, אשר מעל ליובל שנים מתעסק בעבודת הקודש. כאשר הפוסק הגדול הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זי"ע היה בחיים, היה ר' מנדל שואל אותו בכל דבר ודבר, עד שהרב וואזנר אמר עליו שהוא בעצמו כבר יכול להיות רב לעניינים אלו, מרוב שהוא שאל את כל סוגי השאלות האפשריות.

פעם אחת אחרי לוויה של הטמנת ארון שהועלה מאזור קזחסטן, שאלתי את ר' מנדל - כך מספר ר' דוד - אם כבר יצא לו להתעסק בהעלאת ארונות מאזור זה. "כן", הוא אמר, "וזה היה משהו יוצא דופן".

היה זה כאשר ר' מנדל קיבל בקשה מר' דוד גרוס, יהודי זקן הגר בארץ ישראל, להעלות את אביו ר' חיים ז"ל לארץ הקודש, לבית החיים בבית שמש. ר' מנדל נסע במיוחד לבית החיים בקזחסטן, איתר את המצבה, נעמד באמירת מזמורי תהילים וסדר של בקשת סליחה מהנפטר והחל בעבודה. הגוי שלצדו מפנה את החול, ור' מנדל מרים את הבלוקים.

שלא לשוחח שיחת חולין בזמן שהוא עטוף בטלית. אפילו כאשר שאלו אותו לשמו כדי לקרוא לו לעלייה לתורה, הוא היה מוריד את הטלית, עונה 'חיים בן יצחק' וחוזר ולובש אותה".

הרב התרגש מאוד. יהודי תמים מקבל על עצמו קבלה להדר במצווה ולשתוק עם הטלית, והוא זכה שבורא כל העולמים ישמור את טליתו עשרות שנים! שהרי הקב"ה אינו מקפח שכר כל בריה. לא רק זה, אלא שהוא זוכה כי שלמותה של טליתו תתגלה ותתוודע בציבור בעת שמעלים את עצמותיו ארצה. הרב הורה אפוא בהוראת שעה לטמון אותו עם הטלית!

זכה היהודי ר' חיים בן יצחק שמעשהו נודע ברבים, לחזק ולעודד את השותקים בעת התפילה. ולא עוד אלא שמרן רבי חיים ז"ע הורה: "מצווה לפרסם!"

וזה נוסח מצבתו בבית העלמין 'ארץ החיים' בבית שמש: פ"ג, ר' חיים גרוס ב"ר יצחק ז"ל, מהאלשיץ, גליציה. עטרת תפארת משפחתנו, גמל צדקה וחסד בחיבה ואהבה. נפטר במקום גלותו באקטויבניסק קזחסטאן, י' תמוז תש"א. הובא למנוחות בארה"ק כ"ג מנחם אב תשס"ד. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

(גיליון השגחה פרטית)

שקר שעלולה להפריע לאדם בעולם האמת. ובימינו נוהגים בארץ ישראל, שאף צדיקים גדולים ועצומים אינם נטמנים בטלית. ומה יעשו עתה? הרי אין זו טלית פשוטה כלל וכלל. טלית שמן השמים שמרו אותה והשגיוחו עליה, אי שם בתחתיות ארץ, בקזחסטן, הרי היא דורשת התייחסות מיוחדת.

הרב קרא לבנו הזקן של ר' חיים גרוס וביקש: "ספר לנו על אבא שלך".

"אני לא זוכר הרבה, כשנפטר הייתי בחור בן עשרים", התנצל הבן. "ברחנו מגליציה מאימת המלחמה, ואבי ז"ל אמר לי, כי הוא רואה שלבו חלש והוא לא יחזיק מעמד. הוא ביקש ממני שבעת פטירתו ייטמן היכן שאמצא מקום ראוי, ושכאשר יתאפשר לי אעלה אותו לארץ ישראל. מה שאני יודע זה מה שכתוב על המצבה: נתן צדקה וחסד בחיבה ואהבה".

"יפה מאוד", אמר הרב, "אבל זה לא מספיק. יש הרבה אנשים שהם בעלי צדקה, וברכה תבוא על ראשם, אולם כאן יש משהו מיוחד דווקא עם הטלית. האם זכור לך פרט מחייו של אביך שקשור בטלית או בציצית?"

"הו, בוודאי", נזכר הבן בבת צחוק, "אבא שלי נזהר כל ימי

מבצע ענק לתקופה מוגבלת

כרך א' משנ"ב מהדורת 'דרשו' עכשיו ב- 25 שקלים בלבד!

לרכישה 02-560-9000

גישמאק בלימוד

"שמעתי כל רבותי מפרשים כך.. ואי אפשר לומר כן" - לימוד של סוגיא שגרתית כביכול בגמרא, הפך ברגע אחד למרתק, מחכים ומעשיר...

הרב יהושע לייבזון

הקוראים הקבועים והנאמנים של 'הפותר', כבר יודעים שמדי פעם אנחנו מדברים על העניין של 'גישמאק בלימוד'. ולא בכדי. אחרי שנים של ניסיון בתחום סיוע לצעירי הצאן בישיבות הקדושות, הבנו שיש דבר אחד שעובר כחוט השני בין כל סוגי הבעיות שאיתן מתמודדים הבחורים בזמנינו. נושא ה'גישמאק בלימוד'.

בחור שיש לו הנאה בלימוד, נהנה בכל מקום שהוא נמצא. אין לו חיכוכים עם המשגיח והצוות בישיבה, וגם אם כן הוא לא עושה מזה עסק גדול, הוא לא כל כך מתקשה לקום בבוקר, כי יש לו מטרה והוא יודע ששווה לו לקום כי היום הולך להיות יום של הנאה רוחנית...

גם עם החברים הוא מסתדר הרבה יותר טוב, וכשמופעלים עליו לחצים הוא לא מתפרק ולא מתקצף או הופך לאפאתי. יש לו את הגמרא, והוא שמח בה. היא תמיד מנחמת אותו ומרגיעה אותו, בכל עת היא משמחת אותו ועושה לו את החיים מעניינים ומלאי תוכן.

כל זה נכון, אגב, גם למבוגרים, אבל זה כבר עוד סיפור... בכל אופן, ב'מוקד הגישמאק' של 'אחינו', זרוע החיזוק של 'דרשו', יש מענה מאוד נרחב לבחורים שמבקשים עצות איך לקנות את היכולת ליהנות מהלימוד ואפילו להתענג עליו, (וגם להורים) יש כמובן דרגות שונות של הנאה בלימוד, ולא כאן המקום לפרט.

השבת הזאת כשלמדתי במסכת כתובות, הבחנתי בפרט

זה מאוד מעניין, ההבדל בין הלשונות, וצריך לנסות לחשוב למה רש"י נקט בכל לשון פשט אחר...

יתירה מזאת, כדאי לשים לב שכשרש"י מזכיר את רבותיו, הוא מסתייג מהפירוש שלהם כי אי אפשר לומר אותו או כי יש על כך 'תשובות קשות'... אבל כשהוא אומר את אותו הפירוש בשם 'אית דמפרשי', הוא תוקף בחריפות וכותב 'טעות גדול הוא בידם'.

אגב, מעניין לציין שבהלכות כיבוד אב ואם בשו"ע (יורה דעה סימן מ' סעיף ב') מביא ה'באר היטב' בשם ה"ז שאדם גדול בתורה החולק על אביו שהיה גם הוא גדול בתורה, ויש עוד גדול אחר שאומר כמו אביו, והוא רוצה לכתוב דעתו לחלוק על אביו, שלא יזכיר את שם אביו ויחלוק עליו, אלא יזכיר את שמו של הגדול האחר הסובר כמו אביו, ויחלוק על אותו גדול - "כיון שיוכל לעשות דרך כבוד יעשה".

כך נהג רש"י גם במקומנו, ועל אף שחלק על רבותיו, כשרצה לנקוט בלשון של 'טעות הוא בידם', לא הזכיר שהם רבותיו, אלא "אית דמפרשי".

זאת דוגמה אחת מיני רבות, איך אפשר להפוך לימוד של סוגיה 'יבשה' כביכול, ולהכניס לו הרבה 'עניין', וזה עוד לפני שהגענו להיותה של הסוגיה עצמה מרתקת מאוד עבור מי שבאמת יודע ליהנות מהלימוד.

אם גם אתם רוצים שהבן שלכם ילמד להרגיש גישמאק בלימוד, אתם יכולים לעודד אותו לפנות למוקד ב-17-18-20-1800 בין 7:30 ל-10:30 מדי ערב.
כמו כן תוכלו לפנות בעצמכם למוקד הייעוץ וההכוונה להורים בטלפון שמספרו: 073-7892310.

מעניין שמשתלב עם אחד מהכללים שאנו תמיד מייעצים, והוא 'התבוננות'. אם אתה מתבונן טוב אתה מוצא יהלומים בכל מקום. הנה דוגמה מהגמרא שלמדתי בשבת האחרונה, בדף היומי, כתובות דף ג, ע"א. הגמרא מדברת שם על כך שתקנה דרבנן גוברת על הקידושין שהם מדאורייתא, שואלת הגמרא, תינח דקדיש בכספא... וכו'.

אומר רש"י במקום משפט מדהים
"שמעתי כל רבותי מפרשים דקדיש בכספא קידושי דרבנן נינהו, ואי אפשר לומר כן".

זאת לשון מאוד נדירה של רש"י. רש"י אומר שכל רבותיו לימדו אותו פשט, והוא לא מקבל אותו, ולא זו בלבד אלא שהוא אומר שאי אפשר לקבל את הפשט הזה בכלל, חייבים להסביר פשט אחר. מעניין... לא?

כל רבותיו אומרים אחרת... ורש"י לא מסכים... אבל רגע, אנחנו רק התחלנו את המסע המרתק. הרי ב'מסורת הש"ס' שולחים אותנו לעוד כמה מקומות בש"ס ששם מופיעה הגמרא הזאת. בואו נראה מה רש"י מסביר שם, וזה מאוד מעניין שבכל מקום רש"י הקדוש, נקט בלשון קצת שונה. במסכת גיטין ל"ג ע"א אומר רש"י, "כך אני מפרש בכל מקום מלבי, ומרבותי קיבלתי... ותשובות קשות יש בדבר". כאן לא כותב רש"י "כל רבותי", וגם לא "אי אפשר לומר כן", אלא תשובות קשות יש בדבר...

ואם נחזור קצת אחורה, למסכת יבמות דף צ', נמצא לשון עוד יותר מעניינת... שמה רש"י מביא את הפשט הזה שקידושי כסף הם מדרבנן בשם **"אית דמפרשי"**. פה רש"י כבר לא מזכיר בכלל שמדובר ברבותיו, ושם רש"י גם תוקף את הפשט הזה בצורה יותר חזקה וקובע: "טעות גדול הוא בידם".

על דא ועל הא

ערב אחד מודיעים על שיעור יומי חדש, מרתק, עם כיבוד קל. הצעירים מגיעים ומוצאים מולם מגיד שיעור נחמד, אבל בסה"כ צעיר כמעט כמותם. רק שלושה שבועות אחרי חתונתו. לפתע מצטרף לשיעור החדש יהודי מבוגר, אולי בן 70...

כיום כבר אפשר לספר מיהו זה שהגה את רעיון השיעור ותכנן אותו לפרטי פרטי...

שבועות אחרי חתונתו. לפתע מצטרף לשיעור החדש יהודי מבוגר, אולי בן 70, הלא הוא רבה של העיר... הגאון רבי שמחה הכהן קוק זצוק"ל. גם צעירים מנותקים יודעים להוקיר ולהעריך את איש התורה ההדר והאצילות. הוא מתיישב כמו אחד מהם ומקשיב לפה מפיק מרגליות, מגיד השיעור החדש הצעיר הרב דוד ויסנסטרן שליט"א. למחרת שוב מגיע המרא דאתרא לשיעור. יושב יחד עם צעירים ומקשיב. לאט לאט פושטת השמועה בין החברה - יש

שכונת יד דוד ברחובות, מעל עשרים שנה אחורה: שכונה יוקרתית, שמאוכלסת בצעירי דתי אריסטוקרטי. תקופה מסוימת מתפתחת שם תופעה של נוער שמבלה בחוף בלילות, ואף אחד לא יודע בדיוק איך להתמודד.

ערב אחד מודיעים על יסוד שיעור יומי חדש מרתק, עם כיבוד קל. מגיעים צעירים ומוצאים מולם מגיד שיעור צעיר לא הרבה מבוגר מהם, יהודי מירושלים שבא להתגורר ברחובות. הוא נעים ונחמד אבל בסך הכל 'צעירצ'יק' כמעט כמוהם רק שלושה

כיום אפשר לספר, מי שהגה את רעיון השיעור מי שישד אותנו מתחילתו ועד סופו מי שתכנן אותו לפרטי פרטי ומי שתמך כספית במסיבות שהתקיימו בו, היה המרא דאתרא זצוק"ל. בחכמתו ובטוב ליבו ידע שהדרך הטובה ביותר להצלחת העניין זה להאדיר את המגיד שיעור הצעיר ולהעניק לו סמכות על בעיני הצעירים. ההצגה היתה מוצלחת בכל קנה מידה והעניקה את פירותיה הטובים במשך 13 שנה.

(מפי בעל המעשה, הרב דוד ויסנשטרן. קובץ גיליונות)

שיעור שאפילו רב העיר בא כל ערב לשמוע אותו. מגיד השיעור הצעיר זוכה לשדרוג משמעותי בעיני הסביבה, והופך עבורם לבר סמכא עליון. במשך שבוע מתמיד הרב בהשתתפות ואז הוא מתנצל ומודיע שאמנם אין באפשרותו להמשיך ולהגיע מידי ערב, אבל הוא תמיד ישאר קשור לשיעור - אני אחד המשתתפים. חנוכה. המרא דאתרא מגיע למסיבה מפזז ומכרכר לכבוד התורה ולכבוד מגיד שיעור, הרי אני מראשוני המשתתפים בשיעור - נכון שאני מאוד עסוק ולא יכול להגיע כל ערב, אבל אני אתכם.

חנוך לנער

**הוא חוזר מהתלמוד תורה ומניח בשקט את הילקוט.
מתיישב בפניתו ושוקע בספר. מסיים בשקט את
החביתה והסלט. למה הוא לא משתף קצת במה שעובר
עליו? ואיפה התפקיד שלנו ההורים מול ילד כזה?**

חלונות אל הלב | מאמר רביעי בסדרה מאת המחנך הרב פנחס ברייער שליט"א

סגנון או בעיה?

מה שתיארנו לעיל עוסק בשני קצוות, אבל ברור שרוב העולם נמצא אי שם באמצע... מצבים קיצוניים ממש עלולים להיות בעייתיים; אדם מוחצן מדי המשתף את כל העולם בכל מה שעובר עליו - אינו מכובד, וגם ברוב דברים לא יחדל פשע. מנגד, להיות סגור בצורה קיצונית ולא לקבל ביטוי, להסתובב עם פגיעות - גם זה לא בריא.

ואכן, רוב האנשים בעולם חיים על הציר שבין מוחצנות למופנמות, כשיש זמנים שבהם יהיו עסוקים יותר בענייני החוץ, ולפעמים יעדיפו דווקא את הלבד ואת השקט.

אציין נתון: רוב המחנכים הם אנשים סוציאליים - כלומר, אנשים האוהבים אנשים ונוטים לעזור ולתמוך, ומטבע הדברים הם מוחצנים יותר ממופנמים. לכן במקרים רבים, כשהם מזהים תלמיד מופנם - זה נשמע להם כמו 'בעיה', כי זה האנטי תזה שלהם, אולם חשוב להבין שיש אנשים שטוב להם לעמוד בצד. כך גם נפגוש הורים שבאופיים הם דומיננטיים, אוהבים במה, וכשהם יראו בבית ילד שקט הם יילחצו כי בטח קשה לו, בעוד לפעמים דווקא העובדה שהילד חי בסביבה רועשת גורמת לו לאהוב שקט. כך שסגנון מופנם אינו בעיה, אלא אחד מהמאפיינים המרכזיים באישיות האדם.

מתי כן נידרש להתייחס לכך? כשאנו חשים על הילד מצוקה או קושי; כשאנו רואים שהוא סובל, ובכל זאת אינו משתף. כאן צריכה להידלק נורה אדומה: מה קורה איתו...

מולד או נרכש?

תינוק לומד הכול דרך חיקוי; הוא מחקה את הוריו, את אחיו; כך הוא לומד לאכול, לדבר, לזחול, להתלבש וכו'. אחד מהדברים

לאחר שהקדמנו שאין אופי טוב או רע, אלא הכול עניין של הכוונה וניתוב, נתייחס לסגנונות שונים, ונתחיל במוכר ובידוע: סגנון מופנם לעומת מוחצן, או בעברית מדוברת: אופי פתוח לעומת סגור.

יש אנשים מוחצנים, הם משתפים בעובר עליהם; אתה רואה מייד האם האדם שמולך במצב רוח מרומם או שפוף, אתה מעודכן היכן הוא היה בשבת האחרונה ומה התוכניות לעתיד. טיפוס זורם, חברותי, שמפנה את כל העשייה שלו כלפי חוץ, לחברה, לסביבה.

הוא גם יעיר ויגיב על כל פגיעה, בקיצור, אדם עם נוכחות. תמיד במרכז, תמיד מורגש. יסתבך פה ושם עם חברים ומחנכים בגלל הערה או התנהגות שאינה הולמת...

לעומתו, נפגוש את המופנם. הוא חי לו בעולמו, תעלומה מהלכת. אתה לא יודע איך עבר עליו היום, האם הוא נהנה מהרבי החדש, האם הוא חש מחובר. לפעמים לא נשים לב בכלל לקיומו, ואחרי מפגש בן כמה שעות יהיה מי שישאל: דוד היה!?

הוא בחיים לא יפגע, אבל לפעמים ואולי פעמים רבות הוא פגוע מאוד. הוא לא מסתבך כמעט, כי הוא פשוט לא יוזם. חי לו בקונכייה שלו בשקט.

מופנם מפנים את כל האנרגיה כלפי פנים, ולכן טיפוסים כאלו יהיו תלמידים מצוינים שיגיעו להישגים. הם גם לא זקוקים לקשרים חברתיים רבים; להיפך, עמידה במרכז העניינים מלחיצה ומבלבלת אותם.

ילדים אלו לרוב גם אחראיים מאוד, כי מגיל צעיר מאוד הם כבר היו צריכים להסתדר בעצמם = ללמוד להחליט בעצמם. לנו כהורים זה נוח מאוד, ילד אחראי ורציני, אבל לילד זה מקשה את החיים.

הוא נראה כזה שמסתדר לבד, ולפעמים אין לנו משיכה לגשת אליו ולפנק אותו. אנחנו נוטים להניח לו, ולהתמקד בילדים האחרים המבקשים קשר... כהורים, אנו צריכים לפעול ההיפך בדיוק; ילד שהוא נעים ונותן, שיודע להסתדר לבד, ילד שקט שלא מושך תשומת לב - דווקא אליו צריכים לגשת יותר, כי דווקא הוא זקוק יותר לקשר, למגע פיזי. זה מה שמוציא אותו מעצמו החוצה. הוא לומד דרך זה ליצור תקשורת רגשית עם העולם החיצוני. אם נניח לו - הוא יגדל ויתרגל לתקשר רק עם עצמו כל הזמן, ולהיות מופנם מדי.

ולכן אם זיהינו מופנמות יתר, נקדיש זמן לקשר. נשתף את הילד במה שעובר עלינו, נספר לו על חוויות שחוונו, ובעיקר, ניקח את הזמן. אחד הדברים המלחיצים ביותר אדם מופנם הוא שמתיישבים איתו אחד על אחד, מביטים לו בעיניים ואומרים: מוישי, ספר לי מה עובר עליך?! זה מלחיץ אותם ברמות. הילד ייסגר עוד יותר, הוא ירגיש בחקירה משטרתית, הוא לא יודע איך ומה מספרים...

לכן ניקח זמן. ניצור עם הילד קשר רך, לא מחייב ולא מלחיץ, ובעיקר, נשתף אותו בחיים שלנו. נדבר איתו על רגשות; מה הרגשנו, האם שמחנו או התאכזבנו. דיבורים עקיפים כאלו מלמדים את הילד שפה רגשית, פותחים לפניו עולם של רגשות, ומלמדים אותו לאט לאט לשתף.

לפעמים מדובר בילדים שהפכו פתאום למופנמים כתוצאה מפגיעה חברתית או פגיעות אחרות רח"ל. ילד או ילדה שעברו דחייה חברתית בגיל משמעותי - הם דיברו, והחברה לעגה להם; ניסו ליזום מבצע, הצגה או פעילות, והחברה זלזלה בהם - עלולים להפוך למופנמים לנצח!

לכן עלינו לשים לב לשינויים בעניין. אם ילד הפך לפתע למופנם, שקט ומסוגר, ואינו רואה עניין בחברה, חובה עלינו לבדוק מה קורה, ובמקרים מסוימים אף לפנות לטיפול מקצועי.

הראשונים הנרכשים הוא התנהלות חברתית, שהיא דבר התלוי בסביבה בעיקר.

לכן נראה הורים שתקנים המגדלים ילדים מופנמים. הילדים חיים באווירה שלא צריך תמיד לדבר, ומותר גם לשתוק. בהרגל הזה הם מגיעים לגן, ובהמשך לחיידר ולישיבה. לעומת זאת, יש ילד שחי בבית שבו יש כל הזמן דיבורים. הוא רואה את אביו נעצר ומדבר עם כל מכר שפוגש בדרכו חזרה מבית המדרש הביתה. ילד שגדל בבית כזה לומד לדבר, ליצור קשר וכו', ואת זה הוא יביא איתו לחיידר ולישיבה. כך שזה לא דווקא עניין גנטי אלא גם סביבתי נרכש.

לפעמים אופי מופנם מדי הוא תוצאה מחוויה לא נעימה בתחילת הדרך.

חשוב שנבין, תינוק נולד מוחצן; הוא אינו מתבייש לבקש אוכל גם בשתיים בלילה. הוא מרגיש נעים לדרוש התייחסות ותשומת לב, גם לאחר שעות בדידים. התינוק או הילד הקטן זקוקים למגע, זקוקים למבט, מחפשים את העיניים של האימא. אם נניח פעוט על השטיח עם משחק, נשים לב שבכל פרק זמן קצר הוא מרים את הראש מהמשחק ומביט בהורה שנמצא ליד...

הילד הקטן תלתי באימא; הוא לא פועל על דעת עצמו, לכל דבר הוא זקוק לאישור. האישור בא בהצלבת העיניים בין האם לילד.

לפעמים ילד לומד לתת לעצמו אישורים. זה עלול לקרות אצל ילד שהיו חסרים לו מבטים, ילד שחווה חוסר התייחסות בגיל קטן מאוד. כשהוא מתחיל לתת לעצמו אישורים, הוא מתחיל להיות מופנם. הוא מפתח עולם פנימי משל עצמו, מפתח תקשורת עם עצמו.

המפתח שביד ההורים

ילד בעל נטייה למופנמות אינו מחפש את הקשר איתנו. אנחנו מיוזמתנו צריכים ליצור קשר כזה. מטבעו, הוא אינו מחפש קשר,

יומא דהילולא

לקח הרא"ש חבילת כסף והניחה על מדרגות הבית, ואז שלח לקרוא לבנו רבי יעקב. כאשר הגיע, שאלו אביו אם לא מצא איזה דבר בדרכו, והוא השיב בשלילה אמר לו אביו - הלא רואה אני איזה דבר שם על המדרגות?

ליום פטירת רבינו יעקב ב"ר אשר - בעל הטורים

ויאמר הרא"ש, שאף אם יהיה לו איזה פרנסה לא יועיל לו הדבר מאומה, כי ישאר עני. טענו כנגדו: למה יאמר כן? אמר להם הרא"ש שיוכיח לפניהם את דבריו.

שניהם האב ובנו גרו בבנין אחד (ואינני זוכר מה שאמרו, מי שגר על העלי' ומי מתחתיו), ולקח הרא"ש חבילת כסף והניחה על מדרגות הבית (כי אע"פ שבעל הטורים גדר בעדו שלא לקבל

רבינו יעקב בעל הטורים זצ"ל, נולד בעיר קעללן שבאשכנז (כל בני הרא"ש נולדו באשכנז ואח"כ ברחו משם לספרד), והיו זקני קעללן מספרים את המעשה דלהלן:

רבינו יעקב בעל הטורים היה עני כידוע (עי' טור או"ח ריש סימן רמב), ולא כן אביו הרא"ש ז"ל. והיו אנשים שטענו להרא"ש שיראה להמציא איזה פרנסה לבנו רבי יעקב.

שקראת לי, התבוננתי בגודל מצות כיבוד אב, ועלה במחשבה לפניי, מה יהיה אם יתעוורו עיני ח"ו, האם לא אוכל כבדך, על כן ניסיתי עתה לילך בעצימת עינים, כדי להרגיל עצמי בדבר זה. עכשיו כבר ראו כולם שהצדק עם אביו הרא"ש ז"ל.

(מפי הגה"צ מוואידיסלאוו זצ"ל. מפיהם ומפי כתבם ח"ב, עמ' ב. הובא בגיליון שבת בשבתו - אנטוורפן)

כסף משום אחד, אבל מציאה בודאי יקח), ואז שלח הרא"ש לקרוא את בנו.

כאשר בא אליו בנו הטור, שאלו אביו אם לא מצא איזה דבר בדרכו, וכאשר השיב בשלילה, אמר לו אביו - הלא רואה אני איזה דבר שם על המדרגות!

התנצל אליו הטור ואמר: אומר לאבי אמיתת הדבר. הנה בזמן

פרשת השבוע

"מודה אני לפניך" - אמר אפרים בהגיה חסידית. בבכי קורע לב השיבו הילדות לעומתו: "מלך חי וקיים". היה זה בכי שהתפרץ אחרי חודשים רבים שביקשו לבכות אלא שמעיין דמעוניהן יבש

סיפור מרטיט על אנשי מעשה והצלחה כפולה • 'שהחזרת בי נשמת'

ובת, וכששאל אותם לשמם הבין שהמכתב עבורם. אשתו פתחה את המעטפה בידיים רועדות. היא קראה בעיניים מטושטשות מדמעות, ושמה פעמיה לשבדיה, היא הסתייעה בארגונים שונים ונחתה בנמל בירת שבדיה. המשפחה התאחדה מחדש, שוב דמעות, אבל הפעם שונות מקצה לקצה מדמעות הפרידה על אדמת אושוויץ הארורה.

אפרים גרינברג התעשת מהר. הוא מצא להם קורת גג בפרבר שבדי, ומאחר והיה לו ידע ורקע בתחום השעונים, פתח חנות לתיקון שעונים. עד מהרה שמעו, מומחיותו ויושרו הגיעו לכל העיר ולערים שכנות. הלקוחות צבאו על חנותו, הוא ראה ברכה, הכסף היה מצוי בכיסו. עתה, משזכו לראות מעט שלווה ופת ברווח, החליטו להעניק משלהם לניצולים שהגיעו אף הם לשבדיה. בכל יום חמישי היתה הגברת גרינברג אופה חלות ועוגות, מבשלת מרק מהביל, וביום שישי, יום בו היתה החנות נסגרת בשעה מוקדמת, היו אפרים ואשתו מעמיסים סלים וסירים על עגלה ועושים דרכם ל'לידינגה'.

'לידינגה' היא עיירה קטנה סמוך לשטוקהולם, בירת שבדיה. בקיץ 1945 שטפו את שבדיה אלפי פליטים שהשתחררו מהמחנות, ובכללם בנות צעירות. עשרות הבנות ששהו ב'לידינגה' נאספו ממש מהרחובות. היו ארגונים נוצריים שאספו בנות כמותן מתוך רגשי חמלה, וניסו להשיב להן את צלם האנוש שנגזל ונסדק במחנות. היו גם ארגונים ציוניים ורפורמים שקלטו בנות יהודיות ניצולות, והקימו עבורן מעין קייטנות, כשהמגמה היתה להעלותן למדינת ישראל ההולכת ומוקמת. היו גויים רחמנים, בעיקר עריריים, שאמצו בנות. לבנות לא היתה יכולת התנגדות, וגם אם היתה לא היתה מועילה להן.

שני אנשים נלחמו בגפם נגד הארגונים והגויים, וניסו להציל כמה שיותר בנות שלא יאבדו לעם ישראל: רבי בנימין זאב יעקבזון זצ"ל ורבי שלמה וולבה זצ"ל. הרב יעקבזון היה איש ועד

הרב אברהם פוקס

פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן (במדבר כה, יא)

פנחס, בזכות המעשה שעשה, זכה להציל את כל עם ישראל, וכמו שמפרש האלשיך הקדוש: "זה אמר 'ולא כליתי', לומר אל תשיתו לב אל המתים במגפה - עשרים וארבע אלף, כי אם אל כל המון ישראל, אשר היו מתים לולא קנאתו. כי זכות שארית פליטת כל ישראל מלכלות תלוי עליו. וזהו 'ולא כליתי וכו'". וזה בעצמו רמז למעלה, 'וידקור את שניהם וכו' ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף', לומר שעל ידי מעשה פנחס היה מספר למתים, ואלמלא זה, גם את הכל היה מכלה. חס ושלום."

כאשר יהודי עושה מעשה טוב, אינו יכול לחזות את גודל תוצאותיו הברוכות, וכבר שנינו: 'מגלגלין זכות על ידי זכאי'.

אפרים גרינברג הגיע לאושוויץ עם אשתו ושני ילדיו, בן ובת. משפחה חסידית, דבוקים באדמו"ר מבעלזא, שהוגלו עם כולם ברכבות המוות למחנה המוות. ההלם שאחז את המשפחה הצעירה היה מצמית. מי היה מאמין שיש בעולם כזה רוע. את הסלקציה שרדו, אולם הבינו שלא ירחק היום ויפרדו. אפרים, שנשא עמו דברי ערך וסכומי כסף, נתן את אשר לו כשוחד לכמה מרצחים להצלת חיי אשתו וצאצאיו, שהגיעו לאחר מסע עקלתון לעיר פסט בהונגריה. אפרים עצמו נותר באושוויץ ונערך, בתפילות בעיקר, לקרב על חייו שלו. הוא נשבע לעצמו להיאבק כל עוד נשמה באפו, ואחז בשרידי האמונה בכל כוחו. והוא הצליח לשרוד. בהיפתח השערים מצא עצמו, אבא ובעל צעיר, מזה-רעב, שבור-לב וחולה-שחפת, בבית-חולים בשבדיה שבסקנדינביה.

בצעד נואש והזוי, עשה כמה ניסיונות להודיע לאשתו שהינו חי ומאושפז בשבדיה. מסתבר שאחד הניסיונות, באמצעות חייל טוב לב, ששכב לידו בבית חולים והחלים, צלח. החייל רק סיפר לשכנו שהוא נוסע להונגריה, וכבר היה בידו מכתב לאשתו. לא, אין לו כתובת, כלום, אבל ברכבת בהונגריה הוא ראה אשה עם בן

ההצלה' ו'קרן התורה', שלפני השואה התמנה לרבה של קופנהגן. הרב וולבה, שלמד בקלם, ונתינותו הזרה חייבה את יציאתו משם, הגיע לזמן קצר לשבדיה. שניהם, כך הסתבר למפרע, היו שליחי ההשגחה להציל כמאה מבנות ישראל ע"י המוסד שהקימו - 'לידינגה'.

יום אחד נכנסה אישה הדורה לחנות השעונים של גרינברג. היא הוציאה מתיקה בהתרגשות ניכרת שעון גדול ועתיק. "אדוני הנכבד, תוכל לתקן לי את השעון הזה?" השען הפנה את מבטו אל השעון והשיב לה: "אחרי שאבדוק אוכל להשיב לך". "אתה מוכן לבדוק ולומר לי?" הוסיפה לשאול. "גם הבדיקה אורכת זמן. לפחות שעתיים. אם הגברת רוצה היא יכולה ללכת לעיסוקיה ולחזור בעוד שעתיים. אני מקווה שאז אוכל כבר לומר לך". הלקוחה הרהרה קמעה. "תראה", אמרה לאפרים גרינברג, "אני לא כל כך רוצה להשאיר את השעון ללא השגחה. אתה בטח מבין... זה שעון מאוד יקר". "אני מבין. את יכולה אם תרצי לשבת על כיסא ולחכות". הוא גרר כיסא מרובע ובו רצועות בד עבות לפינת החדר. היא חככה בדעתה והחליטה שראוי הוא מתקן השעונים לאמונה. "כמה זה יעלה לי?" הקשתה לסיום, "גם את זה קשה לי לומר לפני שאבדוק", השיב גרינברג. ניכר היה שאינה ששה להיפרד מכספה. אדון גרינברג הרגיע אותה: "על הבדיקה לא אטול תשלום".

אחרי שעתיים נכנסה האישה לחנות בצעדים קלים ובסקרנות בולטת: "נו, אתה חושב שתוכל לתקן את השעון?", הוא הפתיע אותה בחיוך: "זה כבר מתוקן... לזה לא ציפתה. כמה זה יעלה לי?", הוא נקב במחיר פעוט, עד שנאלצה לאחוז בדופן השולחן. הפעם מהפתעה לטובה. ולא שחס עליה או על כספה, אלא שהליקוי היה פעוט ותיקונו היה בנקל. מתקן שעונים הריהו כעוד כמה בעלי-מלאכה שעוסקים בדברים שלבעליהם אין יכולת לדעת כמה מאמץ וידע הושקע בתיקונם. אדון גרינברג יכול היה להמתין לבואה ולנקוב בסכום נאה, אלא דבק בפלך הישרות.

"תראה", אמרה לו, "איני אישה עשירה, אולם מתפרנסת בכבוד מקליניקה של רפואת שיניים...". אפרים גרינברג נדרך נוכח הקדמה זו. האם - חשב לעצמו - תנסה לא לשלם גם את הסכום הפעוט שביקש הימנה? הוא הקשיב בנימוס לדבריה. "אשלם עבור התיקון, אבל כיון שאני מאוד מעריכה את אצילותך ואת יושרך אני חפצה להשיב לך טובה תחת טובה". "אני שומע" השיב השען.

"אטפל לך בשיניים בחינם, גם את ההוצאות על חומרים שאשתמש בהם לא אקח ממך. אסדר לך 'פה חדש' ללא כל תשלום". הפעם היה תורו להיות מופתע. אפרים גרינברג צחק כפי שלא צחק מאז נלקח לגטו בהונגריה. ומשחייך חשף פה חף משיניים. אושוויץ הותירה את צלקותיה לא רק בנפשו כי - אם גם בגופו. רגל אחת תפקדה רק בחלקה, ופה שאין בו שיניים. הוא לא נצרך למחשבה ארוכה כדי להיעתר למחווה של הרופאה. באחת הפעמים, כשישב על כיסא הטיפולים וצפה בפיו

הלובש צורה אנושית, שחה לו הרופאה תוך כדי טיפול בחניכיו כי אספה לביתה שתי ילדות יהודיות. היא אמרה זאת בגאווה רבה, כשהיא מצפה לשמוע דברי הערכה. אפרים נותר ממקומו מוכה הלם. "מה אמרת?" "אמרת"י" השיבה הרופאה "שאספתי לביתי שתי אחיות שמצאתי ברחוב". הגדולה, כך הוסיפה לספר בעיניים נוצצות, כבר בת 17 והקטנה בת 15. ילדות מתוקות. חכמות. אבל טובעות בים של עצבות וגעגוע, ואולי גם אימה. "אני עוד אהפוך אותן לעולצות ומאושרות".

גרינברג נותר עומד, סינר לצווארו, ומפיו נפלטה צווחה: "יהודיות? את בטוחה?" הרופאה היתה מבוהלת. מה רע חוללה? מדוע האיש השלו יצא מגדרו? והשיבה באווירה כאילו-נינוחה: "בוודאי יהודיות. מבית אולטרה-אורתודוקסי. מאזור מרמורוש שבהונגריה. הן היו באושוויץ. כל משפחתן נכחדה". אפרים רעד כולו: "מה הן עושות אצלך?" "מה פירוש?", השיבה, "אני מגדלת אותן, דואגת להן לחברה". היא, כך סיפרה לראשונה, חיה בגפה. ללא בעל. ללא ילדים. היא, יחסית, בעלת אפשרויות. לפיכך אספה לביתה את שתי הבנות כדי להעניק להן חיים חדשים ללא מחסור ודאגה.

"זה התגובה שלי למעשים הנתעבים של היטלר", אמרה בסיפוק, ולא הבינה למה מתקן השעונים נמנע מלהביע את הערכתו למעשה הנאצל. "כבר התחלתי", הוסיפה ואמרה כשהיא נרגשת, "את הליכי האימוץ החוקיים". עוד סיפרה שאת הגדולה מבין השתיים היא מתכננת להשיא לבן אחותה. בחור שאתו תחיה חיי-אושר חסרי-דאגה. היא תשכח את כל הסבל שעברה, בחור טוב וערכי שהולך לכנסיה כל יום ראשון.

"ואת כל זה את עושה כדי לכפר על מעשיו הנפשעים של היטלר... גרינברג ניסה להישמע רגוע. "בהחלט", פסקה הגברת. "אז שתדעי" - אפרים הרים את קולו - "שאת עושה מה שעשה היטלר!" הרופאה היתה בהלם: "איך אתה מדבר אלי? זו התודה שלך?" וגרינברג השיב לה מדם לבו "הבנות הללו יהודיות! את הולכת לחתן אותן עם נוצרי!" את עושה דבר ששורף את הנשמה של ההורים של הילדות הללו. את נוהגת בפשיעה כלפי שתי האחיות הקטנות" סיים גרינברג.

"אני?! - הרופאה היתה על סף התמוטטות. אפרים גרינברג לא הרפה: "כן, בהחלט. הן וצאצאיהן כבר לא יהיו יהודים. את עושה מה שהיטלר עשה. אבל בדיוק. הוא רצה להכחיד את העם היהודי וזה מה שגם את עושה!" הרופאה פרצה בבכי שאי-אפשר היה לקטוע אותו. גם הוא בכה עמה. אפרים התעשת ראשון: "אני יכול לפגוש את שתי הבנות?" "בוודאי" השיבה הרופאה, שתי האחיות לא היו מודעות למחזה שאירע, אולם נבהלו כהוגן למראה האמא החדשה שלהן שנכנסה לביתה נסערת בעליל. הן אחזו זו בזו בחוזקה והביטו באיש שלידה. מבטן חלף מזקנו הקטן לכיפה הגדולה שעל ראשו, ובמוח שתיהן חלפה מחשבה זהה: האומנם נותרו יהודים בעולם? גופן החל לרעוד באופן מפחיד. האמא מיהרה לחבק אותן.

בדעתה למחות על כך. היה ברור לה, עם כל כאב הפרידה, שזה הדבר הנכון. אדון גרינברג צודק.

מתקן השעונים לא המתין לביקורו הקבוע ביום שישי, ומיהר לרב יעקבזון במחנה 'לידינגה' וגולל באוזניו את אירועי היום. הרב יעקבזון שלא היה לב אוהב כלבו, פתח זוג עיניים מיסורות: "אתה יודע שאם אכניס עוד בת המוסד כולו בסכנת סגירה". אפרים ידע. הוא היה חלק מהווי המקום כדי לדעת שהממשלה השבדית הגבילה את מספר החניכות שהמחנה רשאי לקבל. אפרים קימץ במילים ורק אמר: "אין ברירה!" "טוב", אמר הרב יעקבזון, "תביא אותן הכי מהר שאפשר". אבל, הוסיף, הן לא חניכות במחנה. הן אורחות שלי ומתגוררות עמי ועם אשתי. זה היה הפתרון מבחינתו, למגבלה על מספר הבנות שהותר לו לקלוט. כשיגיעו המפקחים הממשלתיים יאמר שהשתיים מתגוררות בביתו ולא נמנות על בנות המחנה.

שתי האחיות, ככל בנות 'לידינגה', עלו כעבור שנתיים לארץ-ישראל ובנו בתים של תורה. הרב יעקבזון השיא אותן, כמו את כל אחיותיהן מ'לידינגה', והיה 'שושבין' ו'עומד-מצד-הכלה' בנישואי שתי האחיות היתומות. את הקטנה השיא לאחינו, בן אחיו. את הגדולה השיא לבנו-חביבו הלא הוא הרה"ג הר"ר משה יעקבזון זצ"ל שלימים כיהן פאר כרבה של באר יעקב ואביו של יבלחט"א הרה"ג הר"ר אברהם יעקבזון שליט"א המכהן תחתיו כרבה של העיר.

"מודה אני לפניך" - אמר אפרים בהגיה חסידית. מוידה... לפנייכי... בבכי קורע לב השיבו לעומתו: "מילך חי וקייים". היה זה בכי שהתפרץ אחרי חודשים רבים שאבו לבכות אלא שמעייך דמעתן יבש. היה זה בכי של שחרור לא רק מהצרף ומגדרות התיל, אלא גם מהחומות שסגרו בהן את עצמן. רופאת השיניים ומתקן השעונים סרו הצידה והמתינו שתשוב רוחן אליהן. שתי הילדות ישבו בלב נסער שעה ארוכה עם "רבי-אפרים" ושמעו ממנו את הקורה בעולם. הן היו צמאות לכל בדל מידע, ובעיקר אם נותרו בחיים יהודים מאזור מרמורוש. הוא כמוכן לא יכול היה לומר להן הרבה, אולם ניסה ככל יכולתו להשיב את רוחן ולנסוך בהן תקווה. בין לבין רמז להן שמקומן לא בביתה של האישה הנוכרייה. הוא שמח לשמוע מהן תשובה ברורה: "מה השאלה? הלא אבא ציווה אותנו לפני שנפרדנו לשמור על יהדותנו". "מכאן ואילך אני אדאג לכן" - הבטיח אפרים גרינברג. "אבל מה יהיה אתנו כעת?" - שאלה האחיות הגדולה. הוא סיפר להן על הניצולים הרבים, ועל האלפים שהגיעו לשבדיה, וכמובן על 'לידינגה'. "אתן תגיעו ללידינגה", אמר להן, "ותראו עוד 84 בנות כמותכן. בנות צנועות, מבתי חסידים, שם מקומכן". הוא הבטיח להן שישתדל להסדיר את קליטתן במחנה מהר ככל האפשר. רופאת השיניים האזינה לשיחה מסומרת ומשותקת. היא לא הבינה מילה וחצי מילה מהשפה בה שוחחו. באידיש. היא כן הבינה שאחת דתה להיפרד מחלומה ומשתי הבנות. לא עלה

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:
dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

קול העם

"המתח גבר. כל טלפון הקפיץ אותנו. הרגשה קשה של חוסר ודאות. התקשרנו לראש הישיבה והוא אמר שרק בשתיים-עשרה בלילה תהיה תשובה. כבר התחלנו להבין שכנראה הוא לא התקבל..."

על הכנעה והודיה, שהביאו את הישועה

בימים אלו חל הרישום לשיבות הגדולות, בננו הצעיר ניסה להתקבל לשיבה שמאד רצינו. בננו הגדול כבר לומד בישיבה

שלום וברכה, רציני לשתף אתכם בחוויה מדהימה שחווינו ממש לאחרונה.

ואז אמרתי בלבי: 'הקב"ה, אני נכנע לך!' הרגשה של הכנעה אמיתית מלאה את ליבי. החלטתי שאומר עכשיו 'נשמת כל חי' על זה שהוא לא התקבל. אני רוצה לציין שהצלחתי בסייעתא דשמיא להגיד את ה'נשמת', לא בשביל שיקרה נס, בכלל לא היתה נראית לי אפשרות שמשוהו במציאות ישתנה. החלטתי לומר את ה'נשמת', כי הרגשתי שלוה ואמונה מוחלטת, שכך הוחלט ממרום וזהו רצון ה', שאני מקבלו באהבה. אמרתי 'נשמת' בהתרגשות גדולה ובמתיקות עצומה.

באזור השעה שתיים בצהריים באותו היום, בנו הגדול התקשר מהישיבה הגדולה, ואמר לנו: "ראש הישיבה ניגש אלי ואמר לי כך: 'נכון אחיך קיבל תשובה שלילית? תתקשר לאבא שלך ותגיד שאחיך התקבל...'".

"לב מלכים ושרים ביד ה'"... ברגע שהרגשנו באמת שהכל מאת ה' ולטובה, ברגע שהגענו להכנעה אמיתית ולהודיה כנה ועוצמתית - ה' הפך את הכל, וכנגד ההגיון, בנו התקבל לישיבה שכה רצינו.

שנזכה תמיד לקבל רצון ה' באהבה, ולהודות לו בלב מאמין ונרגש.

(גיליון 'קול תודה' בלק תשע"ט)

זו, אך אמרו לנו כי הסיכויים שהצער יתקבל הם קלושים מאד, וקשה מאד לכנס לשם.

והנה הגיע יום המבחן. הבן הלך להבחן, וחזר בהרגשה טובה, חילקנו תהילים בין הילדים, התפללנו, קיוונו, ציפינו, הבטחנו 'מזמור לתודה' ו'נשמת כל חי' באם התשובה תהיה חיובית...

המבחן היה בשתיים בצהריים. אמרו לנו כי בדרך כלל אם התשובה חיובית היא מגיע מהר, ואם היא שלילית - היא תגיע יום אחרי או שאין בכלל תשובה.

הזמן עבר ועדיין אין תשובה. המתח גבר. כל טלפון הקפיץ אותנו. הרגשה קשה של חוסר ודאות. התקשרנו לראש הישיבה והוא אמר שרק בשתיים-עשרה בלילה תהיה תשובה. כבר התחלנו להבין שכנראה הוא לא התקבל.

בבוקר התקשרתי לראש הישיבה, והוא אכן אמר שהתשובה שלילית. באותו רגע היה קשה מאד, לא ידעתי איך אני הולך לבשר זאת לבני. נשמתי עמוק, ניגשתי אליו ואמרתי לו את התשובה.

לאחר כמה דקות התחזקתי ופניתי אל בני בנחישות: "רגע, הרי יש מישהו בשמים שאוהב אותך ואותנו והוא זה שהחליט שלא - ...זה בטוח טוב! הקב"ה, זה בטוח אתה, זה ממך, ולטובה... בוא נאמר עכשיו מזמור לתודה!" בני, שלא היה נראה בתחילה כמתלהב מהרעיון, הסכים להצטרף אלי לאמירת המזמור.

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

דקה מתוקה - 60 שניות מרתקות על הדף היומי

מה הגיב החזון איש כשנאמר לו שצריך להתפלל על עצירת גשמים?

כתובות דף ה

מעשה ידיהם של צדיקים מי מגיד? הרקיע, ומאי ניהו? מטר

"אין גשם?" - תמה ה'חזון איש' - "אל דאגה עוד יהיה הרבה גשם..." פסק, והתחלנו להתפלל...
 "עודנו באמצע תפילת מנחה" - "המשיך רבי חיים לספר - "החלו לרדת גשמי זלעפות. לאחר מנחה נכנסתי לחדרו ואמרתי לו: 'איזה מופת אירע פה...' והחזון איש חיך...
 כאשר ספרו מעשה זה למרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אהרן יהודה ליב שטיינמן זצ"ל, ציין על כך את דברי הגמרא (כתובות ה). עה"פ 'השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע', מעשה ידיהם של צדיקים מי מגיד? הרקיע, ומאי ניהו? מטר!

חורף אחד לא ירדו גשמים, ובד"ץ 'העדה החרדית' כבר תיקן לומר תפילה על עצירת גשמים. והנה שלחו את מרן שר התורה הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי זצוק"ל לעבור לפני התיבה לתפילת מנחה בביתו של ה'חזון איש'.
 "שאלתי את ה'חזון איש" - סיפר רבי חיים - "האם לומר תפילה על עצירת גשמים?"
 "מדוע?" - שאל ה'חזון איש', "כך אמרו הבד"ץ" - השבתי, "ומדוע הם אמרו?" - הוסיף החזון"א להתעניין, וענית: "כי אין גשם..."

מה קל יותר - לא לדבר לשון הרע, או לא להאמין ללשון הרע?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

אבל שלא להאמין ללשון הרע - זה יותר פשוט, שהרי כל הנמצא בחברת בני אדם יודע עד כמה נכונים דברי ה'חפץ חיים' שאמר 'שרובם שקרנים וכולם גזמנים', והנסיון מוכיח שכשבודקים כל סיפור לאמיתו, מתברר שהוא שונה לגמרי מהאופן בו הוא סופר והועבר לאנשים.

וכותב עוד ה'חפץ חיים', כי גם על שמיעת לשון הרע, אף שאין בדעתו לקבל את הדבר, יש איסור מן התורה, כיון שהוא על כל פנים מטה את אוזנו לשמוע את הדיבור האסור. אמנם, יש חילוק בין איסור קבלה לאיסור שמיעה, שאם שמיעת הסיפור עשויה להועיל לו בעתיד [אם אכן הוא אמת], וכגון שהיה בדעתו לעבוד אצל אותו פלוני, או להשתתף עמו בעסק מסוים או להשתדך עמו - מותר לו לשמוע כדי לחוש בלבד, אך לא להאמין. וכן אם זה לתועלת אחרים, שרוצה לחקור אם הדבר נכון כדי להוכיח לאותו פלוני וכדומה, מותר, כי כוונתו לתועלת ולא כדי לשמוע את גנות הזולת.

היום מתחילים כלל ו' מהלכות לשון הרע, העוסק באיסור קבלת ושמיעת לשון הרע. בגדר איסור קבלת לשון הרע כותב ה'חפץ חיים', דהיינו שאסור להאמין בלב שהסיפור אמת, כי על ידי זה יבוזה בעיניו מי שנאמרו עליו הדברים.

בהגהות 'באר מים חיים' כותב ה'חפץ חיים' כי אין איסור להאמין לעצם העובדות ששמע, אלא לגנאי הנובע מהן. בביאורים ומוספים שבמהדורת 'דרשו' מביאים בזה מדברי האחרונים, שלפי זה ישנה עצה נפלאה שלא להיכשל בקבלת לשון הרע: מי שמרגיל עצמו לדון כל אדם לכף זכות, נמצא שמותר לו להאמין לעצם הסיפור, שהרי אין חברו מתגנה על ידי זה, שהרי ידון אותו מיד לכף זכות.

ומביאים על כך מה שסיפר הגר"ה זקס, שאמו ע"ה (בתו של הח"ח) התבטאה בפניו, שלדבר לשון הרע זה בידו של האדם, אבל היאך ניתן לומר לאדם שלא להאמין? והשיב לה שאדרבא, לא לספר לשון הרע כאשר היצר בוער בקרבו, זה דבר שאינו קל כלל,

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'פותח בכל יום' לתיבת המייל שלך

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

מהי צורתן של אותיות ה'ש' בתפילין של ראש?

התפילין פסולות. ומעיקר הדין אין צורך שהאות תהיה כתובה כצורת ש' של סת"ם, אך המנהג מקדמת דנא לעשותה בצורת ש' של סת"ם; וראה תקציר למחר. ויש מהראשונים שנראה מדבריהם, שצריך אף לעשות לה 'תגים'. וכן יש להקפיד בעשיית האות על דיני כתיבת סת"ם, דהיינו, לעשותה לשם קדושת תפילין, ושלא תיווצר באופן של 'חק תזכות' (ראה להלן).

[שו"ע לב, מב, משנ"ב קצא, קצג, קצד וקצה, וביה"ל ד"ה שי"ן; ביאורים ומוספים דרשו, 232 ו-234]

הלכה למשה מסיני, ליצור ב'בית' התפילין של ראש שתי אותיות ש' - האחת, בעלת שלושה קנים, בימין הבית, דהיינו בימינו של האדם כאשר הן מונחות על ראשו; והשנייה בעלת ארבעה קנים, בשמאל הבית. ואין הבדל בהלכה זו בין 'אָטור יָד' לאחרים.

ואם יצרו את ה'ש' בעלת ארבעת הקנים בימין, ואת בעלת שלושת הקנים בשמאל - התפילין כשרות; אך אם יצרו בשני הצדדים ש' בעלת שלושה קנים, או בעלת ארבעה קנים, או שבאחד משני צידי התפילין החסירו לגמרי את האות ש' -

כיצד יוצרים את האות ש' בתפילין של ראש?

עם המברג במרחק מה מקווי האות הרצויים. 2. יוצרים את האות ש' באמצעות תבנית שוקעת של האות, באופן שנחשב כ'חק תזכות', ופעולה זו מרככת את העור של האות; ולאחר מכן מבטלים את צורת האות באמצעות מְכַבֵּש ('פְּרָעַס') הלוחץ את העור על גבי ברזל חלק, ולאחר מכן מוציאים את האות באמצעות צבת. ועם השנים, משתכללת צורת עשיית האות, באופנים שונים, המונעים חשש של חק תזכות.

[משנ"ב לב, קצג; ביאורים ומוספים דרשו לב, 235-234; וראה שו"ע יז]

בהמשך לאמור: את האות ש' ב'בית' התפילין של ראש, יש להוציא באופן הדומה לכתובה, ולא באופן של 'חק תזכות' (ראה במקורות). בזמננו, שרוב ככל התפילין מיוצרות מעור עבה של בהמה גסה, ולא ניתן להוציא את האות באמצעות צבת, נוהגים ליצור אותה באחד משני האופנים הבאים:

1. מלחלים מעט את העור כדי לרככו מעט, ולוחצים על העור כלפי חוץ באמצעות מברג וכדומה, לחיצות רבות ורצופות כצורת ה'ש', ולאחר מכן מכניסים את העור לתבנית של האות ש', הנסגרת בלחץ על עור הבית ומייפה את צורת האות. ויש ללחוץ

מהו רוחבן המינימלי של ב'בית' התפילין?

ניתן להניח את כל הבית במקום הנחת התפילין, הן ביד והן בראש, וצריך שכל הבית יהיה מונח במקום הנחת התפילין. ולגובה התפילין אין שיעור. ויש שכתבו, שמנהג החכמים לעשות את התפילין של ראש, בגובה של שלוש אצבעות לפחות, כיון שמניחים אותן בגלוי. ויש מהראשונים שנראה מדבריו שרצוי שגובה הבית יהיה כרוחבו, אך לא נהגו להקפיד על כך.

[שו"ע לב, מא, משנ"ב קפט, וביה"ל ד"ה אורח, וד"ה אין לו שיעור; ביאורים ומוספים דרשו, 228 ו-231]

לכתחילה, יש להקפיד שרוחב ה'תתן' של התפילין ינוע בין שתי 'אצבעות' לארבע אצבעות, (אצבע = 2.4-2 ס"מ, לשיטות השונות). ובדיעבד, התפילין כשרות גם כשרוחבן אינו בטווח זה; אך אם רוחבן כאצבע או פחות מאצבע, הן פסולות. ובנוסף על הפסול מחמת עצם רוחב הבית, קיימת בעיה חמורה בתפילין הקטנות - שמרוב קוטנן נכתבות פרשיותיהן בכתב שאינו עונה על הדרישות ההלכתיות. ומאידך, אם התפילין גדולות מדי, גם אם מצד עצמן אינן פסולות, במקרים רבים לא

* המשנה ברורה מסופק מהי מידת הפגימה המקלקלת את הריבוע ופוסלת את התפילין. וכתבו הפוסקים, שאם הפינות שבגג ה'בית' השתפשפו, והזווית אינה חדה לחלוטין - מאחר וקלקול הריבוע אינו ניכר לעין, התפילין כשורות.

* את בְּתֵי התפילין, כולל ה'תְּתוֹרָא' וה'מעברתא', יש לצבוע בשחור. ולכתחילה יש לצובעם בכמה שכבות, עד שיהיו 'שחורים כעורב', אך מעיקר הדין די בכל מראה שחור.

* בְּבֵית התפילין של ראש ישנם ארבעה 'תאים'. ולכתחילה, צריך שהתאים יהיו מופרדים זה מזה לחלוטין, אך ראוי להדביקם מעט בשיפוליהם, בסמוך ל'תְּתוֹרָא', כדי שלא יפרדו.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מהי חומרתו המיוחדת של רבי ישראל סלנטר בנוגע לחוטי הציצית?

להחשיב אף את גזיזת הצמר מהבהמה כחלק מתהליך עשיית החוטים, והחמיר לעצמו לעשותה לשם מצוה. ובנוגע לחוטי צמר המכוננים 'פוגאן', שעברו תהליך של ניקוי בין גלגלים, הגורמים ליצירת חוטים רפויים מהצמר, המתפרקים בקלות - נחלקו הפוסקים אם תהליך זה נחשב כטוייה, וצריך לעשותו לשם מצוה, או שנחשב כניפוץ.

[שו"ע יא, א, ומשנ"ב א, ג רד; ביאורים ומוספים דרשו, 2-3]

את חוטי הציצית, חובה מדאורייתא לטוות לשם מצוה; ואם לא נטוו לשם מצוה, הרי הם פסולים. וצריך לבטא את העשייה לשם מצוה באמירה, ואין די במחשבה; ואף בדיעבד, ספק אם ניתן להקל בכך. ויש אומרים, שגם השלב שלפני טוויית החוטים, שהוא 'ניפוץ' הצמר, צריך להעשות לשם מצוה, ונוהגים להקל בכך, אך יש שהורו כי לכתחילה יש להחמיר בדבר. ורבי ישראל סלנטר, נהג

הלוח היומי

י"ב בתמוז | רבנו יעקב בן רבנו אשר (הרא"ש) זצ"ל, בעל הטורים, ובעל ארבעה טורים

בשנת תש"ח, נערכו פרעות קשות ביהודי קהיר, על ידי הערביים המקומיים, כאשר למעלה ממאה חמישיים יהודים נהרגו הי"ד, במחאה על החלטת החלוקה של האו"ם, פרעות אלו נמשכו יומיים ונהרסו במהלכם בתי עסק יהודיים רבים.

יארצייט:

ק"ח: רבנו יעקב בן רבנו אשר (הרא"ש) זצ"ל, בעל הטורים, ובעל ארבעה טורים.
תרנ"ז: רבי יוסף ב"ר חיים פלאג'י זצ"ל, בעל ויוסף את אחיו, שארית יוסף ועוד.
תרע"ז: רבי אליהו ברוך ב"ר אברהם קמאי זצ"ל, אב"ד ור"י מיר.
תשס"ח: רבי דב בעריש ב"ר יוסף פאנעט זצ"ל, האדמו"ר מדעעש.

יארצייט רבינו יעקב ב"ר אשר - בעל הטורים
הקב"ה דואג לכולם ומפרנסם

כתב הטור: וצריך לכוין ב"תהילה לדוד", דאמר רבי אלעזר, כל האומר "תהילה לדוד" בכל יום [שלוש פעמים] מובטח לו שהוא בן העולם הבא. ויותר יכוין בפסוק "פותח את ידיך" שעיקר מה שקבעוהו לומר בכל יום הוא בשביל אותו פסוק, שמזכיר בו שבחו של הקב"ה, שמשגיח על בריותיו ומפרנסן.

(טור או"ח סימן נא)

נשתדל לחשוב בעת אמירת "פותח את ידיך" וכו' שהשי"ת מפרנס את כל הבריות, וכל פרנסתנו תלויה רק ברצונו

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפותח בכל יום' לתיבת המייל שלך

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

לתשומת לבכם: התמונות המוצגות כאן יש עליהם זכויות יוצרים ואין להשתמש בכל שימוש שהוא ללא היתר בכתב

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il